

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

5. Vtrum sit indelebilis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

¶ Ad hoc dicitur, quod Auctor & inferius in sequenti articulo in responstone ad secundum, probat characterem non esse in uoluntate: quia character est uis instrumentalis: ac per hoc confititur in moueri ab alio: uoluntatis uero, est mouere seipsam ad operandam. diffonat igitur conditio characteris a conditione uoluntatis. Et hic probat characterem esse in intellectu: quia actus ad quos proxime disponit, scilicet recipere uel tradere ea, quae sunt Christiani cultus, sunt quaedam fidei protestationes. Unde ad primam Scoti obiectionem non oportet aliter respondere: quia iam dictum est, quod characteri non assignatur subiectum, ex eo quod est dispositio ad gratiam: quia remote ad eam disponit.

¶ Ad secundum autem dicitur primo, quod conditionalis assumpta est falsa: quia non est necessaria, quia cum ueritate antecedentis stat quod character sit in illa potentia, cuius sunt primo actus operationes, ad quas character obligat, & non in potentia, quae est primo obligatiua. Dicitur secundo, quod antecedens potest dupliciter intelligi, quod character sit obligatiuus uel proxime, uel ex consequenti. Et quod character proxime & proxime, non est quid obligatiuum, sed professio Christiani cultus & fidei, & propter huiusmodi professionem obligat, quod est ex consequenti obligare: character enim in anima

monstrat animam Christianae religionis, ac per hoc obligatam Christo, & non e contra: sicut character militaris monstrat militem romanum, & ideo obligat Caesari. Argumentum autem uenturum antecedente in primo sensu, in quo etiam prima testatur responsio, fallam consistit conditionalem.

¶ Circa eandem responstone dubium aliud occurrit, de ratione assignata in littera, scilicet quia diuinus cultus est quaedam fidei protestatio per exteriora signa: ideo character est in intellectu, in quo est fides. Si enim characteri assignandum est subiectum, ex cultu diuino, ad quem proxime disponit, consequens est ut subiectum eius sit illudmet quod est subiectum proprii & proximi principii ipsius cultus, magis quam illud quod est subiectum principii communis & remoti omnium cultus: sed proprium proximumque cultus Dei principium est religionis uirtus, quae est in uoluntate, ergo character, qui potentia est ad recipiendum, uel tradendum ea quae sunt cultus, est in uoluntate, & non in intellectu, in quo est fides, quae remotum est principium cultus, quia mediante religione, & commune, quia fides operatur mediate ea quae sunt militari uirtutum: puta spei, charitatis, religionis, &c.

¶ Ad hoc dicitur, quod characterem conuenire in subiecto cum fide magis quam cum religione, ex duobus sumi potest. Primo ex eo, quod tam fides quam character inter principia religionis computatur: uniuersa namque religio filia est fidei, & quaedam fidei protestatio: ex religione namque proficitur quilibet fides sua. Character quoque cum potentia sit actiua uel passiua actiua religionis, principii rationem habet, secundo ex eo, quod tam fides quam character respicit diuinum cultum, secundum id quod est: religio autem respicit diuinum cultum secundum rationem boni, est enim religio uirtus moralis cuius est reddere hominem

bonum, & eius opus bonum efficere: fide enim & characterem homo potest in actus religionis: religione autem homo bene se habet ad illos. Et hinc fit, ut character respiciat Christianum cultum, ut professio quaedam fidei est, & non ut bene uel male fit, & propterea ad fidei subiectum accedit, & non sicut ad subiectum religionis.

¶ Ad obiectionem autem in oppositum, dicitur, quod propositio illa: si characteri debetur subiectum ratione cultus, debet potius poni in subiecto principii proximi ipsius cultus, quam principii remoti eiusdem: uera forte est ceteris paribus: sed hic non sunt cetera paria, quia cultus respicitur a principio proximo, pro ut bene uel male fit, a quatione longae est charactera: principio uero remoto respicitur secundum id quod est: in qua ratione conuenit character cum fide, quae est principium remotum, & commune. Et propterea non sequitur, characterem esse in uoluntate, in qua est religio: sed concluditur oppositum, scilicet esse in intellectu, in quo est fides.

¶ Circa eandem responstone dubium ex Durando in 4. sent. dist. 4. quest. 1. occurrit, de subiecto characteris, quod sit potentia exequutiua: quia uirtus perficiens non ad cognitionem nec ad appetendum, sed ad exequendum, debet poni non in intellectu, nec in uoluntate, sed in potentia exequutiua: character autem est huiusmodi, ut patet, ergo.

¶ Ad hoc dicitur, quod characterem esse in alia potentia quam intellectus uel uoluntatis, est impossibile: quia quae liber alia potentia est in composito: character autem est in anima intellectiua: quod ex eo patet, quod est perpetuus, remanens in anima separata: in cuius signum si baptizatus aut ordinatus resurgeret, non rebaptizaretur aut reordinaretur.

¶ Ab obiectionem autem dicitur, quod licet maior sit uera de uirtute seu habitu, non tamen est uera de potentia: character autem non est uirtus aut habitus, sed potentia, licet enim habitus in parte intellectiua sit ad cognoscendum uel appetendum: potentia tamen opposita ad actum esse potest, immo debet: quoniam in intellectu ipse sufficit pro potentia ad intelligendum & uoluntas pro potentia ad appetendum. Quocirca cum character sit potentia in parte superiori: anima ad recipiendum, uel tradendum cultum protestantem huiusmodi, rationabiliter ponitur in subiecto fidei, ut in littera dicitur.

¶ *Super Quaestione sexagesimatercia Articulus quintus.*

¶ In titulo aduerbe, quod ly indelebiter potest dupliciter accipi: uel per negationem omnis potentiae etiam logicae, ad deletionem, & sic esset sensus, an character in se indelebiter, ita quod implicet contradictionem ipsum deleri, & sic sensus procul est ab intentione: potest enim a Deo deleri, desinendo conseruare ipsum: uel per negationem propriae seu proxime naturalis potentiae ad deletionem, & hic sensus est intentus: non enim queritur quis possit Deum facere, sed quid supra naturam conueniat characteri.

In corpore est vna conclusio: Character indelebiter manet in anima. Probatur: Omnis sanctificatio, quae fit per sacerdotium Christi, est perpetuae consecrata manente, sed character sacramentalis est quaedam participatio sacerdotii Christi aeterni, in eius fide: Ius secundum animae partem incorruptibile, ergo character indelebiter manet in anima. Maior & probatur & declaratur: Probatur quidem: quia sacerdotium Christi est aeternum, ut patet auctoritate scripturae. Declaratur vero ex eo, quod res inanimatae consecrata a ministris sacerdotii Christi, retinent consecrationem, quod in hunc, ut patet in Ecclesiis, calicibus, &c. Maior vero quod ad primam partem, declaratur ex duobus. Primo, ex proportionate hunc Christi secundum plenam sacerdotii potestatem, & fidelium eius est aliqua potestatem respectu sacramentorum, & cultus &c. Secundo, ex hoc, quod Christo non conuenit habere characterem. Quod secundum autem partem, aeterni non oportet, aliter probari. Quo ad tertiam vero probatur ex eo, quod anima est subiectum characteris sacerdotii intellectum. Aduerte hic, quod in minori propositione appositum ly aeterni, propterea quia character habet rationem instrumentalis. Cōstat, quod nisi principale ages fit aeternum, impossibile est ponere instrumentalem eius virtutem perpetuam. Aduerte secundo ly re consecrata manente: quoniam inde apparet responsio ad 5° num. in 4. sent. dist. 6. q. 9. obicitatem ex indelebilitate characteris negatione virtutis supernaturalis in sacramentis: quia virtus illa nunquam potest corrumpi eodem modo, quo characterem indelebiter Thomas ponit. Respondemus liquidem, quod virtus in sacramentis existens manet quantum sacramentum manet, sicut & character durat, quantum anima durat: durans siquidem sacramentum durat, & virtus illa. Et sicut si cessaret esse anima, cessaret & eius character, cessante sacramentum, cessat virtus in illo. Et quoniam conuenit, sacramenta omnia paululum dura

resurrectionem non erit matrimonium, quia cessabit generatio ad quam ordinatur matrimonium. Cultus autem exterior, ad quem character ordinatur, non remanebit in patria, in qua nihil agetur in figura, sed totum in nuda veritate, ergo character sacramentalis non manet in perpetuum in anima, & ita non inest indelebiter.

SED CONTRA est, quod Augustinus dicit in secundo contra Parmenianum, non minus haerent sacramenta christiana quam corporalis nota militie: sed character militaris non repetitur, sed agnitus approbatur in eo qui veniam meretur ab imperatore post culpam, ergo nec character sacramentalis deleri potest.

RESPONDEO. Dicendum, quod (sicut dictum est) character sacramentalis, est quaedam participatio sacerdotii Christi in fidelibus eius: ut scilicet sicut Christus habet plenam spirituales sacerdotii potestatem, ita fideles eius ei configurentur in hoc, quod participant aliquam spirituales potestatem respectu sacramentorum, & eorum quae pertinent ad diuinum cultum: & propter hoc etiam Christo non competit habere characterem, sed potestas sacerdotii eius comparatur ad characterem, sicut id, quod est plenum & perfectum ad aliquam sui participationem. Sacerdotium autem Christi est aeternum, secundum illud Psalm. 109. Tu es sacerdos in aeternum, secundum ordinem Melchisedech. Et inde est, quod omnis sanctificatio, quae fit per sacerdotium eius, est perpetua, re consecrata manente, quod patet etiam in rebus inanimatis, nam ecclesiae uel altaris manet consecratio semper, nisi destruat. Cum igitur anima sit subiectum characteris secundum intellectiuam partem, in qua est fides, (ut dictum est) manifestum est, quod sicut intellectus perpetuus est, & incorruptibilis, ita character indelebiter manet in anima.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod aliter est in anima gratia, & aliter character. Nam gratia est in anima sicut quaedam forma habens esse completum in ea: character autem est in anima, si-

re, utpote habentia verba pro formis, ideo mirum non est si spirituales uirtutes eorum crebro esse desinant.

In responsione ad primum, aduerte rationem Auctoris, ex philosophia non solum principia, sed testimonium ad sensum habere. Videmus enim motum caelestem durationem ex parte motus foris: tantumque sit huiusmodi rerum (quarum esse consistit in fieri) duratio ex parte agentis, ut negantes cōseruari permanentes res manu Creatoris, concedant huiusmodi res imperfectas posse perpetuari ab agente perpetuo, ut Auer. in 1. 2. Metaph. testatur. Et habes in hac littera aliam rationem radicale huius differentiae, inter formam habentem esse completum, & formam, quae est uis instrumentalis, quia, sicut illa quasi fixa in subiecto, sequitur conditione subiecti: ista uero quasi defluxus quidem agentis illius sequitur conditionem.

AD SECVNDVM dicendum, quod sicut Augustinus dicit ibidem, nec ipsos apostatas uidemus care re baptisate: quibus utique per poenitentiam redeuntibus non restituitur, & ideo amitti non possunt, & huius ratio est: quia character est uirtus instrumentalis, ut dictum est. Ratio autem instrumenti consistit in hoc, quod ab alio moueatur: non autem in hoc quod ipsum se moueat, quod pertinet ad uoluntatem. Et ideo quantumcumque uoluntas moueatur in contrarium, character non remouetur propter immobilitatem principalis mouentis.

AD TERTIVM dicendum, quod quamuis post hanc uitam non remaneat exterior cultus: remanet tamen finis illius cultus: & ideo post hanc uitam remanet character, & in bonis ad eorum gloriam, & in malis ad eorum ignominiam: sicut etiam militaris character remanet in militibus post adeptam uictoriam, & in his, qui uicerunt, ad gloriam, & in his qui sunt uicti, ad poenam.

ARTICVLVS VI.

Utrum per omnia sacramenta nouae legis imprimatur character.

AD SEXTVM sic proceditur. Videtur, quod per omnia sacramenta nouae legis imprimatur character. Per omnia enim sacramenta nouae legis fit aliquis participes sacerdotii Christi: sed character sacramentalis nihil est aliud quam participatio sacerdotii Christi. ut dictum est, ergo uidetur, quod per omnia sacramenta

mirum non est si spirituales uirtutes eorum crebro esse desinant. In responsione ad primum, aduerte rationem Auctoris, ex philosophia non solum principia, sed testimonium ad sensum habere. Videmus enim motum caelestem durationem ex parte motus foris: tantumque sit huiusmodi rerum (quarum esse consistit in fieri) duratio ex parte agentis, ut negantes cōseruari permanentes res manu Creatoris, concedant huiusmodi res imperfectas posse perpetuari ab agente perpetuo, ut Auer. in 1. 2. Metaph. testatur. Et habes in hac littera aliam rationem radicale huius differentiae, inter formam habentem esse completum, & formam, quae est uis instrumentalis, quia, sicut illa quasi fixa in subiecto, sequitur conditione subiecti: ista uero quasi defluxus quidem agentis illius sequitur conditionem.

Super Quaestione sexagesimae tertiae Articuli sextum.

Titulus clarus est. In corpore una conclusio: Per tria sacramenta tantum imprimitur character. Hac conclusio quo ad exponere negatiua implicite ponitur in littera. Et sicut tota in littera implicite probatur, sicut ponendo supradicta de characteribus, quod est potestas ad recipiendum vel tradendum ea, quae sunt diuini cultus. Ex hoc, non supposito principio procedit Auctor, quasi subsumendo, quaedam sacramenta non spectare directe ad nouum cultum diuinum, aut non ordinare ad recipiendum vel tradendum: ac per hoc in his non imprimi characterem, unde distinguit in primis Auctor duos sacramentorum fines, scilicet remedium peccati, & diuinum cultum. Et in primo omnia dicit conuenire: in secundo autem non quod probat de sacramentis poenitentiae: subdistinguit deinde in tria membra sacramenta ordinata ad secundum finem, & excluso uno eorum, scilicet Eucharistiae, concludit, reliqua duo genera imprimere characterem. Et clare patet processus in littera. Aduerte

Art. 2.

Lib. 1. contra Dona. par. a prin. to. 7.

In solutio- ne praec.

Intra q. 72. artic. 5. Et 4. di. 4. q. 1. art. 4. q. 2. & 3. Et q. 3. art. 2. q. 3. Et dist. 7. q. 2. art. 1. q. 1. & q. 3. art. 1. q. 1. Et dist. 21. q. 1. art. 2. q. 3.

2. ib. 1. ca. 1. q. 2. ca. 1. q. 2.

Art. 1. huius q.

Art. 1. huius q.

Art. 1. huius q.